

การบูรณาการการดำเนินงานศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการ
รายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง
The Integration of arts and cultural preservation and academic service for
Music courses in the Mekong sub-region

เฉลิมพล อะทาโส^{1*}, ทินกร อัดไพบูลย์², ศิริเพ็ญ อัดไพบูลย์³
Chalermpol Ataso¹, Tinnakorn Attapaiboon², Siripen Attapaiboon³

¹อาจารย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹Music Education Department, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

²Music Education Department, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³Performing Arts Program, Faculty of Fine Arts, Khonkhen University

*Corresponding Email : Chalermpol.ata@gmail.com

Received: July 5, 2023.; Revised: November 22, 2023.; Accepted: November 29, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการบูรณาการ การดำเนินงานศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย การสังเกต และการสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในแบบบูรณาการ การบริการวิชาการและดำเนินงานศิลปวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ให้บริการบูรณาการกับผู้รับบริการทางวิชาการและศิลปวัฒนธรรม นำเสนอในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า พิณพาทย์เป็นวงดนตรีที่ประกอบไปด้วยกลุ่มเครื่องดนตรีจำพวกเครื่องเคาะ เครื่องเป่า และเครื่องหนัง เป็นวัฒนธรรมดนตรีในราชสำนักของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง พบความเชื่อมโยงกันของวัฒนธรรมดนตรีในประเทศต่าง ๆ อาทิ วงซอในสิบสองปันนา วงซอเวียงในพม่า วงพิณพาทย์ในลาว วงปี่พาทย์ในไทย และวงพิณพาทย์ในกัมพูชา ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ต่อราชสำนัก พิธีกรรมความเชื่อ และพระพุทธศาสนา ประกอบกับที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนครพนม อยู่ในพื้นที่ของวัฒนธรรมล้านช้าง ทำให้ผู้วิจัยเลือกรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงมาใช้ในการสร้างการเรียนรู้ภาคปฏิบัติผ่านวงพิณพาทย์สู่การบูรณาการการดำเนินงานศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการให้กับชุมชน สังคม ในรูปแบบวงพิณพาทย์พิธีสู่การถ่ายทอดให้กับชุมชนผ่านโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชุมชน ซึ่งการศึกษาความพึงพอใจของผู้ให้บริการบูรณาการกับผู้รับบริการวิชาการข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ระดับความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2564 อยู่ในระดับ 4.51

ปีการศึกษา 2565 อยู่ในระดับ 4.59 และความพึงพอใจของผู้รับบริการ อยู่ในระดับ 4.82 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสมบูรณ์ และเสริมสร้างสมรรถนะให้กับผู้เรียนในด้านทักษะการปฏิบัติ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร คือ มหาวิทยาลัย ชุมชน วัด และโรงเรียน ให้เป็นไปตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยนครพนม

คำสำคัญ: การบูรณาการ, การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม, การบริการวิชาการ, ดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ABSTRACT

This research aims to explore and develop a comprehensive understanding of the integration of cultural preservation, academic services, and music education in the Mekong River Basin region. Employing a mixed-methods research approach that combines qualitative and quantitative methodologies, data will be collected from various sources, including documents, textbooks, research papers, observations, and interviews. The primary objectives are to enhance the pedagogical models in integrated education, academic services, and cultural preservation, and to investigate the satisfaction levels of service providers, academic recipients, and cultural enthusiasts.

The research findings reveal that "Pinpeat" is a traditional musical ensemble comprising percussion instruments, wind instruments, and string instruments. It is a musical tradition within the cultural sphere of the Mekong River region. The study identifies cultural connections among musical traditions in various countries, such as "Wong Chong Cha" in Cambodia, "Wong Sai Wai" in Myanmar, "Pinpeat" in Laos, "Pi Phat" in Thailand, and "Pinpeat" in Cambodia. These traditions share commonalities in their roles and responsibilities within royal courts, ceremonial rituals, and Buddhist practices. The research further explores the cultural linkages between these musical traditions and their ties to the academic setting of Nakhon Phanom University, situated in the cultural landscape of the Lanna Kingdom. This connection leads the researchers to integrate the study of music in the Mekong River region into practical learning experiences through the "Pinpeat" ensemble. This approach aims to contribute to the integration, preservation, and academic service of cultural arts within communities and society. The study employs the "Pinpeat" ensemble as a practical tool for cultural preservation and educational service, particularly through community-oriented schools associated with local activities. The evaluation of service provider satisfaction and quantitative data indicates a satisfaction level of 4.51 in the academic year 2024, 4.59 in the academic year 2025, and a service recipient satisfaction level of 4.82. This information serves as a guideline for developing comprehensive teaching methods and enhancing competencies in practical skills and organizational relationships among the university, community, temples, and schools. These efforts align with the mission of Nakhon Phanom University, aiming to fulfill the university's commitment to community development.

Keywords: Integration, art and cultural maintenance, educational service, Music in the Greater Mekong Sub-region

บทนำ

การเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีลักษณะความรู้อย่างท่วมท้นซึ่งนักศึกษาสามารถสืบค้นได้ แต่ผู้สอนควรสอนวิธีการแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับนักศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อนักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ จากกระบวนการทำงานในสถานที่จริง สถานการณ์จริง คุณลักษณะเหล่านี้จะติดตัวนักศึกษาไปตลอด เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะสามารถดำรงตนได้อย่างมีวิจารณญาณ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยไม่ละทิ้งการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ทำให้ได้กำลังคนที่มีความสามารถทางความคิดและมีฝีมือจำนวนมากที่สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2556) ซึ่งสภาพสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมมีแต่การแข่งขันแย่งชิงพื้นที่เพื่อสร้างความโดดเด่นให้กับตัวเอง ส่งผลให้เยาวชนไทยรุ่นใหม่นิยมวัฒนธรรมต่างชาติและดูแลวัฒนธรรมท้องถิ่นตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับครอบครัวที่เคยอบอุ่นกลับลดลง มารยาทและค่านิยมอันดีงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกลายเป็นเรื่องล้าสมัย (นิธิ สตะเวทิน, 2553) ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่จะต้องกล่อมเกล่าให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ได้หันกลับมาสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและสานต่อศิลปวัฒนธรรมระหว่างคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่

มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นสถาบันการศึกษาที่มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. 2548 มาตรา 7 ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภายใต้พันธกิจ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการผลิตบัณฑิต 3) ด้านการวิจัย 4) ด้านการบริการวิชาการ และ 5) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย การเป็นศูนย์กลางด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาษา บูรณาการศิลปะและวัฒนธรรมเข้ากับการเรียนการสอน การวิจัย และบริการวิชาการ ไปสู่การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดสู่ระดับประเทศ อนุภูมิภาค กลุ่มน้ำโขงตอนกลาง ภูมิภาคอาเซียน และระดับนานาชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2548) ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลายและเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ พัฒนาศักยภาพของตัวผู้เรียน ตลอดจนการแสวงหาประสบการณ์ความรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิสัมพันธ์กับชุมชน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จนกลายเป็นทักษะที่ บังเกิดผลแก่ผู้เรียน รวมถึงการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนและสังคมให้สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยนครพนม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมเป็นภารกิจหลักประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา ที่ต้องให้บริการวิชาการแก่สังคม ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและความเชี่ยวชาญ การให้บริการทางวิชาการ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ให้แก่สังคมแล้ว ยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์และนักศึกษา มีการบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน และการวิจัย สร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษา (เสาวลักษณ์ รัตน์พันธ์, 2560) ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาควรต้องพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะ 15 ปี (พ.ศ.2551 – 2565) ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีพันธกิจทางด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและบริการวิชาการ ในการเสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้ชุมชนและท้องถิ่น มีกลไกหลักในการปรับวิธีการจัดการของสถาบันการศึกษาโดยยึดชุมชนและท้องถิ่นเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) ซึ่งผู้วิจัยในฐานะบุคลากรสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ได้ปฏิบัติการสอน รายวิชา

31311304 ดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ค.บ.ดนตรีศึกษา 4 ปี) ในปีการศึกษาที่ 1/2564 และ 1/2565 จำนวน 52 คน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายฟื้นฟู วงพิณพาทย์ล้านช้างพระเทพวรมนี โรงเรียนธาตุพนม จำนวน 16 คน ผู้ให้บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์สืบสานพัฒนาเผยแพร่รวมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน วัด โรงเรียน และมหาวิทยาลัย โดยใช้องค์ความรู้ทางดนตรีเป็นสื่อกลาง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะบุคลากรสังกัดคณะครุศาสตร์ เห็นความสำคัญของการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการจึงสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการวิชาการรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยใช้รายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ดนตรีศึกษา 4 ปี) สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อประโยชน์ในการสร้างฐานการเรียนรู้แบบบูรณาการและสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป และยังเป็นการบริการวิชาการให้กับชุมชน สังคม เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทักษะในการทำงาน ทักษะในการแสดง การสร้างการรับรู้ให้กับชุมชน สังคม โดยถ่ายทอดความรู้ผ่านดนตรีประกอบพิธีให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในแบบบูรณาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ให้บริการบูรณาการกับผู้รับบริการทางวิชาการและศิลปวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มที่ 1 เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ปีการศึกษาที่ 1/2564 จำนวน 30 คน และ 1/2565 จำนวน 22 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 52 คน

กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการค่ายฟื้นฟูวงพิณพาทย์ล้านช้างพระเทพวรมนี โรงเรียนธาตุพนม จำนวน 16 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริการวิชาการสู่ชุมชน ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมปราชญ์ชาวบ้านที่ช่วยเหลือในกิจกรรมของวัดและชุมชน ในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนม จังหวัดหนองคาย จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดสกลนคร จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

- 1) โครงการบริการวิชาการทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมและแผนการสอนตลอด 17 สัปดาห์
- 2) กิจกรรมการบูรณาการงานศิลปวัฒนธรรมและบริการวิชาการของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
- 3) แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม และแบบประเมินอาจารย์ผู้สอน โดยนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในรายวิชา 31311304 ดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
- 4) แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีวงดนตรีในรายวิชาเข้าไปบูรณาการบริการวิชาการ

5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม อาทิ นักศึกษา นักดนตรีท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ และประชาชนทั่วไป

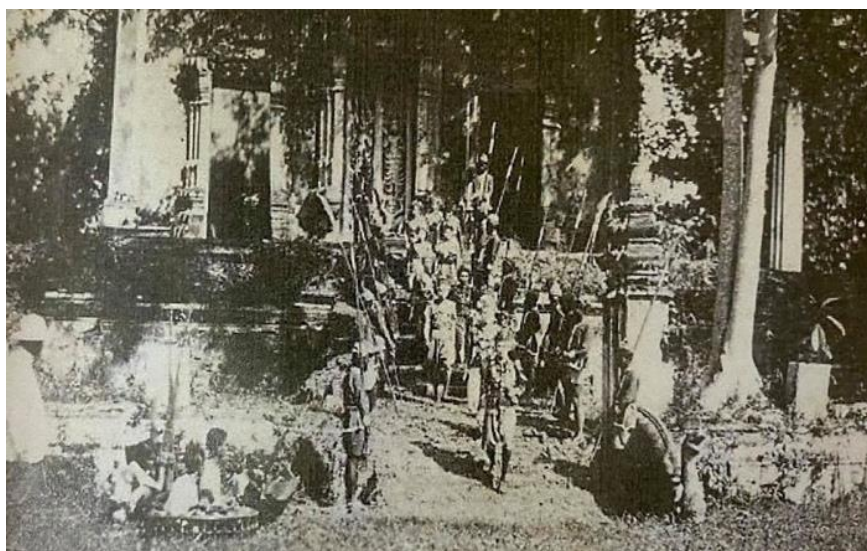
3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

- 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านเอกสาร ตำรา งานวิจัย ของลักษณะทางดนตรีที่มีบทบาทต่อพิธีทางพุทธศาสนาของชุมชนในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน
- 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง และเอกสารงานวิจัยทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้พัฒนากิจกรรมการบูรณาการงานศิลปวัฒนธรรมสู่การบริการวิชาการ และกำหนดกรอบในการจัดกิจกรรม ในรายวิชาที่ต้องส่งเสริมผู้เรียนในการบริการวิชาการ
- 3) ออกแบบกิจกรรมการบูรณาการในรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ร่วมกับนักศึกษาพร้อมกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- 4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติตามเนื้อหาของรายวิชา 31311304 ดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อวางแผนการนำองค์ความรู้สู่กิจกรรมเผยแพร่และบริการวิชาการ
- 5) ดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมโดยการนำวงดนตรีที่ได้เรียนในรายวิชา ออกบริการวิชาการแก่สังคม
- 6) เก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการบูรณาการ การเรียนการสอนสู่การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการสู่ชุมชน และสังคม
- 7) ประเมินผล โดยสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง นักเรียนมัธยมโรงเรียนธาตุพนมที่เข้าร่วมกิจกรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมบริการวิชาการ
- 8) วิเคราะห์และสรุปผล สู่การนำเสนอในรูปแบบผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร วัฒนธรรมดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง พบว่าวัฒนธรรมดนตรีเครื่องเคาะเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะกลุ่มวงดนตรีที่ประสมวงด้วยเครื่องเคาะ และเครื่องเป่า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดนตรีของผู้คนที่อาศัยในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ปรากฏภาพใน 2 ระดับ คือ ระดับชาวบ้านและระดับราชสำนัก โดยการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นระหว่างชาวบ้านที่มีต่อกันเป็นการแลกเปลี่ยนที่มีลักษณะกลมกลืนค่อยเป็นค่อยไป และพัฒนาจนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเป็นพื้นฐาน ในขณะที่ความสัมพันธ์ที่เกิดจากราชสำนักต่อราชสำนักจะมีเรื่องของอำนาจและการเมืองการปกครองเข้ามามีส่วนในการเกี่ยวพัน (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2559 : 29) ซึ่งวัฒนธรรมดนตรีในราชสำนักยังมีบทบาทต่อพิธีกรรมทางด้านศาสนาอีกด้วย เช่น เมื่อครั้งสมัยที่พระเจ้าฟ้างุ้มแห่งอาณาจักรล้านช้าง ลงไปทูลขอพระบรมพุทธานุญาตจากพระเจ้ากรุงเขมร เนื่องจากสงครามล้านช้างในยุคโบราณ มีการนับถือผีมาก่อน ครั้งนั้นเองพระเจ้ากรุงเขมรได้พระราชทานพระพุทธรูป (พระบาง) พร้อมทั้งพระภิกษุที่เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก เครื่องอัฐบริขาร ช่างศิลป์แขนงต่าง ๆ พร้อมทั้งนักดนตรีและเครื่องดนตรีพิณพาทย์ให้ขึ้นมาพร้อมพระบรมพุทธานุญาต (มหาสิลา วีระวงส์, 2535 : 35) ซึ่งหลังจากที่พระเจ้าฟ้างุ้มได้รับพระราชทานเครื่องดนตรีพิณพาทย์ ครูดนตรีและนักดนตรีพิณพาทย์จากราชสำนักเขมร จึงได้วางรากฐานการดนตรีในราชสำนักลาว โดยมีการตั้งตำแหน่งขุนนางสำหรับควบคุมดูแลวงพิณพาทย์ให้สังกัดในกรมวังของราชสำนักลาวล้านช้างหลวงพระบาง

นับเป็นการวางรากฐานของดนตรีพิณพาทย์ที่ใช้ในราชสำนักลาว ก่อนที่จะแพร่กระจายลงมายังเวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ พระธาตุพนม และส่วนต่าง ๆ ในภาคอีสานของไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้วัฒนธรรมพิณพาทย์ ยังมีบทบาทเป็นดนตรี พิธีกรรมทั้งในราชสำนักไทย ราชสำนักลาว ราชสำนักกัมพูชา ราชสำนักไทใหญ่ และราชสำนักเชียงรุ่ง ที่มีความเกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกัน นอกจากนี้ใช้ในพระราชพิธีแล้ว ยังพบการนำพิณพาทย์มาใช้กับพระพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่งชื่อเรียกวง พิณพาทย์มีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นที่ อาทิ ปี่พาทย์ พิณพาทย์ ปี่ดเมื่อง ปี่ดก้อง ซายวาย พิเพียด เป็นต้น วงดนตรีในลักษณะดังกล่าว เป็นวงดนตรีที่นิยมใช้ในพระราชพิธี และพิธีทางพุทธศาสนา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วงพิณพาทย์พิธี ณ หน้าหอพระแก้วกรุงเวียงจันทน์
ที่มา : (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2559 : 56)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า พิณพาทย์มีบทบาทต่อพระราชพิธีและพระพุทธศาสนา ซึ่งในภาพผู้ที่กำลังลงมา จากหอพระแก้วสันนิษฐานว่าเป็นเจ้ามหาชีวิตและขบวนเสด็จ ครั้งเสด็จลงจากหอพระแก้ว ณ กรุงเวียงจันทน์ ส่วนวง พิณพาทย์ นั่งบรรเลงประจำอยู่ฝั่งขวามือของหอพระแก้ว เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าพิณพาทย์มีบทบาทต่อทั้งสองสถาบัน อย่างแนบแน่น นอกจากนี้ยังมีการใช้พิณพาทย์บรรเลงในทุกวันพระ เพื่อเป็นพุทธบูชาอีกด้วย ลักษณะของพิธีกรรม ดังกล่าวพบได้ทั่วไปในวัฒนธรรมราชสำนักของล้านนาและล้านช้าง ดังจะเห็นได้จาก ครั้งสมัยที่เจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ทรงเสด็จมาทำการสักการะองค์พระธาตุพนม และได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุพนม รว. พ.ศ. 2350 – 2356 ครั้งนั้นเจ้าอนุวงศ์ได้ทำฉัตรทองคำประดับเพชรพลอย จำนวน 200 เม็ด เมื่อทำเสร็จสิ้นแล้ว จึงได้จัดให้มีพิธี พุทธาภิเษกยกฉัตรขึ้นสู่ยอดองค์พระธาตุพนม พร้อมกันนั้นได้ถวายครูดนตรี นักดนตรี และเครื่องดนตรีพิณพาทย์ เครื่องห้าจากราชสำนักเวียงจันทน์ ให้ประจำอยู่ที่วัดพระธาตุพนม (ชุดาสมร ดิเรกศิลป์, 2559 : 40) เพื่อใช้บรรเลง ถวายเป็นพุทธบูชาต่อองค์พระธาตุพนมสืบมา นับเป็นการวางรากฐานดนตรีพิณพาทย์ ให้มีบทบาทต่อพระธาตุพนมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ลักษณะความเชื่อดังกล่าวยังพบได้ทั่วไปในวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ซึ่งได้แพร่กระจายเข้ามาในดินแดน อีสานของไทย

2. ผลจากการศึกษาข้อมูลตามประเด็นของข้อที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาวัฒนธรรมดนตรีในราชสำนักของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งมีความสอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นวงดนตรีประกอบการชงชา ของสิบสองปันนา, วงชายวายุ ของพม่า, วงพิณพาทย์ ของลาว, ปี่ดก้องหรือปี่ดเมือง ของเชียงใหม่ และพิณพืด ของกัมพูชา นับเป็นวัฒนธรรมดนตรีร่วมที่พบในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ประกอบกับพื้นที่จังหวัดนครพนม คือ อำเภอธาตุพนม ได้มีการรับวัฒนธรรมพิณพาทย์ล้านช้างเข้ามาในสมัยเจ้าอนุวงศ์ แห่งกรุงเวียงจันทน์ และมีการสืบทอดวงดนตรีชนิดนี้สืบมา ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้วงพิณพาทย์ในการสร้างการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความรู้ทางดนตรี ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ให้กับนักศึกษาและเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม พิณพาทย์ล้านช้างให้อยู่คู่ธาตุพนม ซึ่งแนวคิดที่น่าสนใจด้านการพัฒนาการของดนตรีในราชสำนัก ยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง และทำให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่ง เอลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2562 ได้กล่าวเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงไว้ดังนี้ ถึงแม้ว่าในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงจะมีลักษณะที่เป็นพหุสังคมที่มีความหลากหลายในหลายมิติ อันเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ หรือจากการเมืองการปกครอง แต่ผู้สนใจจะศึกษาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สามารถกำหนดแนวคิดในการศึกษาได้ 2 ประเด็น ดังนี้

- การศึกษาในตัวดนตรี (Study in music) คือการศึกษาเกี่ยวกับศิลปะของการเรียบเรียงเสียงประสาน ดังนั้นเมื่อต้องการศึกษาดนตรีจึงต้องศึกษาที่เสียง ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักสำคัญของดนตรี การศึกษาดนตรีในกรณีนี้จึงหมายถึง การค้นคว้าวิชาการเกี่ยวกับดนตรีในวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นดนตรีราชสำนัก ดนตรีพื้นถิ่น ดนตรีชาติพันธุ์ สามารถกำหนดประเด็นหรือวัตถุประสงค์ในการศึกษา เช่น สังคีตลักษณ์ รูปแบบของดนตรี คุณลักษณะทางดนตรี แต่เนื้อหาหลักย่อมหมายถึง องค์ประกอบทางดนตรี ซึ่งประกอบด้วย เสียง บันไดเสียง จังหวะ คุณลักษณะของเสียง การประสานเสียง และคีตนิพนธ์ องค์ประกอบดังกล่าวนี้ ปรากฏพบอยู่ในดนตรีทุกวัฒนธรรม ถือเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะสามัญหรือลักษณะที่สากลของดนตรี

- การศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้องกับดนตรี (Study about music) การศึกษาประเด็นของความสนใจในการศึกษาทางดนตรี ที่ต้องการหาคำตอบมากกว่าเรื่องของเสียงดนตรีเพียงอย่างเดียวเป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นความสนใจที่จะศึกษาประเด็นที่อยู่เบื้องหลังเสียงดนตรี หรือปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดรูปแบบทางดนตรี โดยมีแนวคิดที่ว่าดนตรีเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากมนุษย์ในขณะที่มนุษย์ต่างถูกหล่อหลอมจากสังคม หรือกล่าวได้ว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นเมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงไปทิศทางใด มนุษย์ก็就会被หล่อหลอมโดยสังคมไม่มากนักน้อย เมื่อมนุษย์ถูกหล่อหลอมโดยบริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ มนุษย์ก็จะแสดงหรือสร้างสรรค์ผลงานดนตรีออกมาตามเงื่อนไข ดังนั้นการศึกษาวรรณคดีลุ่มน้ำโขงในประเด็นนี้ จึงสามารถกำหนดเรื่องที่จะศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในแง่มุมที่หลากหลาย เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย เลือกที่จะใช้วงพิณพาทย์ เป็นกรณีศึกษาในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ของดนตรี ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยกำหนดประเด็นหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนในการสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้มีความเข้าใจในลักษณะของบทเพลงในแต่ละสำเนียงของแต่ละประเทศ และบทบาทของดนตรีในราชสำนักที่มีผลต่อสังคมหรือดนตรีพิธีกรรมความเชื่อของชาวลุ่มน้ำโขง ผ่านการบรรเลงดนตรีประกอบพิธี บทบาทของแต่ละบทเพลงที่มีผลต่อพิธี และลักษณะความเชื่อต่อดนตรีของผู้คนในลุ่มน้ำโขง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแฝงอยู่ในการบรรเลงดนตรีประกอบพิธี และบทเพลงที่นักศึกษาได้เรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ จนนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ในภาคปฏิบัติ ก่อนที่จะมีการออกบริการวิชาการในรูปแบบการแสดงดนตรี

3. จากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทำให้ทราบถึงบทบาทของดนตรีที่มีต่อพระพุทธศาสนา คือ วงดนตรีในกลุ่มเครื่องเคาะ หรือที่เรียกว่า พิณพาทย์, ปี่พาทย์, พิเพี้ยด, ซายววย, ปาดเมือง ซึ่งเป็นลักษณะของวงดนตรีที่มีความเชื่อมโยงกันในรูปแบบของวงดนตรีประกอบพิธีในวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง โดยลักษณะของวงดนตรีประเภทนี้จะประกอบไปด้วย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเคาะ เครื่องเป่า และเครื่องหนัง ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้วงดนตรี “พิณพาทย์” ในการบูรณาการการเรียนการสอนในรูปแบบพหุวัฒนธรรมในรายวิชา ซึ่งมีเหตุผลมาจากมหาวิทยาลัยนครพนม ตั้งอยู่ในเขตวัฒนธรรมล้านช้าง ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้วงดนตรีดังกล่าวในการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติจึงเน้นในการปฏิบัติวงพิณพาทย์ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของวงพิณพาทย์ บทเพลงประกอบพิธี สู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา 31311304 ดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งผู้สอนกับผู้เรียนได้ร่วมกันออกแบบการเรียนการสอนและสร้างข้อตกลง ให้มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาและสร้างแผนการจัดการเรียนการสอนตลอด 17 สัปดาห์

4. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ประกอบไปด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้ การบรรยาย การสาธิต และการปฏิบัติวงดนตรี ซึ่งในแต่ละสัปดาห์จะมีการบรรยาย จำนวน 2 ชั่วโมง และฝึกปฏิบัติ วงดนตรี 2 ชั่วโมง ยกเว้นกรณีที่มีการบรรยายประกอบการสาธิต จะใช้เวลาบรรยายราว 3 ชั่วโมง เวลาปฏิบัติ 1 ชั่วโมง (เฉลิมพล อะทาโส, 2563) โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

- ขั้นแรก สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทดนตรีในวิถีชีวิตของชาวอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง รูปแบบการบรรเลงดนตรี ความเชื่อดนตรีต่อพิธีกรรม การใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือสำหรับสื่อสารในคติความเชื่อของชาวลุ่มน้ำโขง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความเข้าใจให้กับนักศึกษา

- ขั้นที่สอง อธิบายพร้อมยกตัวอย่างรูปแบบวงดนตรีที่พบในวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง ที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน และสร้างข้อตกลงการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ในการเลือกเรียนภาคปฏิบัติ วงดนตรี “พิณพาทย์” จากเหตุผลทางด้านวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ และความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมร่วมในลุ่มน้ำโขง

- ขั้นที่สาม นักศึกษาทุกคนจะได้ฝึกทักษะฆ้องวงใหญ่ เบื้องต้น โดยเริ่มจากขั้นพื้นฐานไปสู่แบบฝึกหัดการตีฆ้อง และบทเพลงเบื้องต้นสำหรับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เช่น เพลงแขกบรเทศ เป็นต้น ซึ่งการเรียนการสอนอาจารย์จะบรรเลงให้นักศึกษาปฏิบัติตาม ภายหลังสิ้นสุดคาบเรียน นักศึกษาต้องหาเวลามาฝึกซ้อมด้วยตัวเอง

- ขั้นที่สี่ นักศึกษาจะได้เรียนรู้เพลงกลอม ซึ่งเป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนองเข้าไปเข้ามา และมีลักษณะการดำเนินทำนองที่สม่ำเสมอสามารถฝึกสมาธิขั้นเบื้องต้นให้กับผู้เรียน ถือว่าเป็นเพลงหน้าพาทย์ มีบทบาทใช้ในการเดินทัพหรือการเสด็จของเทวดาผู้สูงศักดิ์ ในส่วนลาวล้านช้างใช้ในขบวนเสด็จของเจ้ามหาชีวิต ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนบทเพลงนี้

- ขั้นที่ห้า เมื่อนักศึกษามีทักษะในการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เพลงกลอมแล้ว จะมีการนัดซ้อมกลุ่มย่อยโดยอาจารย์จะเป็นผู้สังเกตลักษณะนิสัยของผู้เรียนเพื่อเลือกให้มาตีตะโพน ฉิ่ง กลองทัด ให้เพื่อน ขณะฝึกซ้อม โดยมีอาจารย์ตีระนาดเอก เพื่อให้นักศึกษาที่มีความเข้าใจในรูปแบบการบรรเลงพิณพาทย์มากยิ่งขึ้น

- ขั้นที่หก คัดเลือกนักศึกษาที่มีความเหมาะสมในการบรรเลง ระนาดเอก และเป่าปี่ โดยอาศัยการสังเกตจากผู้สอน ทั้งจากความสนใจของนักศึกษาและทักษะการบรรเลงของนักศึกษาด้วย

- ขั้นที่เจ็ด ฝึกทักษะและมอบหมายการบ้านให้กับผู้ที่ได้รับเลือกให้บรรเลงระนาดเอกและปี่ โดยให้มีการแยกฝึกทักษะ และนัดฝึกซ้อมแยกนอกเวลา เช่น 19.00 เป็นต้นไป

- ขั้นที่แปด นักศึกษาซ้อมวงพิณพาทย์ ในบทเพลงกลมวันละ 5 – 10 รอบ โดยให้บรรเลงวนไปจนกว่าจะครบตามที่ได้ตกลงกันไว้ เพื่อสร้างทักษะในการบรรเลงพิณพาทย์ และให้นักศึกษามีความเข้าใจรูปแบบลักษณะของการบรรเลง พิณพาทย์

- ขั้นที่เก้า นักศึกษาจะได้เรียนบทเพลงต่าง ๆ ตามบทบาทของดนตรี หรือตามแผนการเรียนรู้ที่ได้วางไว้ โดยอาจารย์จะสอนภายในคาบ และให้นักศึกษาไปฝึกซ้อมกันเอง เมื่อมีปัญหาหรือมีข้อสงสัย อาจารย์จะคอยให้คำแนะนำ

- ขั้นที่สิบ อาจารย์จะบรรยายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทเพลงในวัฒนธรรมต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมการบรรเลงในช่วงต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ของพิณพาทย์พิธี และการใช้บทเพลงในแต่ละช่วงของพิธีกรรม

5. ผู้สอนได้เขียนโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ตลอดระยะเวลา 1 ปี เพื่อนำนักศึกษาออกพื้นที่และหากิจกรรมหรือสนามให้นักศึกษาได้ออกบริการวิชาการในรูปแบบวงดนตรีประกอบพิธี “พิณพาทย์พิธี” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับชุมชน สังคม โดยใช้พื้นที่ทางศาสนา อาทิ วัด เป็นสถานที่ในการสร้างการรับรู้ และใช้ประเพณี พิธีกรรม เป็นแกนกลางในการหลอมรวม ชุมชน วัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้สู่การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จากองค์ความรู้ ที่ได้ศึกษาในรายวิชา 31311304 ดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ตลอดทั้ง 17 สัปดาห์

6. การออกบริการวิชาการในรูปแบบวงดนตรีประกอบพิธี ภายใต้โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและบริการวิชาการ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ซึ่งทุกครั้ง ผู้วิจัยจะเป็นผู้นำนักศึกษาออกบริการวิชาการ ในระหว่างการออกบริการวิชาการวงดนตรีประกอบพิธี ผู้วิจัยจะเป็นทั้งนักดนตรีและนักสังเกตการณ์ และหาโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อทราบถึงมุมมองของผู้ร่วมพิธีต่อวงดนตรีประกอบพิธี โดยเป็นคำถามปลายเปิด และเป็นการสนทนาทั่วไป โดยไม่จำเพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย นำมาสู่การวิเคราะห์และพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ซึ่งภายหลังจากการออกบริการวิชาการในทุกครั้ง จะมีการประชุมสรุปงานและถอดบทเรียนจากกิจกรรมที่เข้าร่วม โดยมีชุดคำถามพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง อาทิ อะไรคือความเข้าใจใหม่จากการร่วมงานในครั้งนี้ กิจกรรมในครั้งนี้มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อของผู้คนอย่างไร และอะไรคือบทบาทของดนตรีต่อพิธีนี้ เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาจะได้ร่วมกันถอดบทเรียนจากกิจกรรมต่าง ๆ จนนำมาซึ่งวิธีคิดในแบบของตนเอง ที่เชื่อมโยงกับเพื่อนและอาจารย์ สร้างชุดความรู้ร่วมกันในแต่ละกิจกรรม นำไปสู่การสรุปผลกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการบูรณาการในครั้งถัดไป

7. ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ต่อรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง และนักเรียนโรงเรียนธาตุพนมที่เข้าร่วมกิจกรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมบริการวิชาการ ณ โรงเรียนธาตุพนม และชุมชนที่ออกบริการวิชาการ โดยผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2564 และปีการศึกษา 2565 ได้แบ่งออกเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อทบทวนกระบวนการบริการวิชาการของวงพิณพาทย์ประกอบพิธีต่อโรงเรียนธาตุพนมเป็นต้นแบบ โดยแบ่งแนวความคิดออกเป็น 4 ส่วน คือ

แนวคิดที่ 1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

แนวคิดที่ 2 แนวคิดทฤษฎีความต้องการ

แนวคิดที่ 3 การสร้างแบบทดสอบเพื่องานวิจัย

แนวคิดที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้ง 4 แนวคิด ผู้วิจัยได้หาความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อดูแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยมีกระบวนการดังนี้

- ขั้นแรก ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือเพื่อสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ว่ามีครอบคลุมครบทุกประเด็น โดยวิธีการ Try out ทดสอบใช้แล้วนำมาปรับปรุง ด้วยการวิเคราะห์ มี 2 รูปแบบ คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close – ended Form) แบบมีตัวเลือก คล้ายปรนัย สร้างขึ้นโดยคาดว่าผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถเลือกตอบได้ตามต้องการ และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened ended Form) สามารถสอบถามความคิดเห็นอย่างอิสระ ด้วยตนเอง คล้ายอัตนัย

- ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้นำส่งแบบสอบถามแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ว่าครอบคลุมทุกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

- ขั้นที่ 3 เมื่อได้แบบสอบถามความพอใจที่มีความสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแบบสอบถามเก็บข้อมูล กับนักเรียนโรงเรียนธาตุพนม และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ ในส่วนแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบประเมินอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาดังกล่าวที่ประเมินโดยนักศึกษา ตลอดทั้ง 2 ปีการศึกษา

8. การสำรวจความพึงพอใจในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แยกการสำรวจออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้บริการ มีกลุ่ม ตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาที่เรียนในรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ปีการศึกษา 2564 และ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 52 คน โดยนำข้อมูลแบบสอบถามจากการประเมินอาจารย์ผู้สอนในระบบบริการศึกษา หรือระบบลงทะเบียนมหาวิทยาลัยนครพนม (https://reg.npu.ac.th/registrar/evaluateResult_detail.asp) และ กลุ่มที่ 2 เป็นผู้รับบริการ มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการค่ายฟื้นฟูสุขภาพจิตล้านช้างพระเทพพรหมนี้ และคุณครูโรงเรียนธาตุพนม จำนวน 15 คน พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ดังกล่าวมาตรวจสอบความถูกต้อง จากการนำมาลงรหัส ป้อนข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอตาม ประเด็น โดยนำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อ จำแนกรายข้อในแบบสอบถามระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ดีมาก	ให้คะแนนเป็น	5
ดี	ให้คะแนนเป็น	4
ปานกลาง	ให้คะแนนเป็น	3
น้อย	ให้คะแนนเป็น	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนนเป็น	1

นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลข้อมูล โดยให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปพร้อม กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	4.51 – 5.00	ระดับมากที่สุด
คะแนน	3.51 – 4.50	ระดับมาก
คะแนน	2.51 – 3.50	ระดับปานกลาง
คะแนน	1.51 – 2.50	ระดับน้อย
คะแนน	1.00 – 1.50	ระดับน้อยที่สุด

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้สื่อความหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้สื่อความหมายในงานวิจัยดังนี้

$\bar{X}$	คือ	ค่าเฉลี่ย
S	คือ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	คือ	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจต่อรายวิชาปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน

รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S	N	ความพึงพอใจ
1. อาจารย์ผู้สอนแต่งกายและใช้วาจาสุภาพกับผู้เรียนในระดับใด	4.57	0.67	30	มากที่สุด
2. อาจารย์ผู้สอนมีการเตรียมการสอนระดับใด	4.53	0.62	30	มากที่สุด
3. อาจารย์ผู้สอนมีการแจ้งรายละเอียดวิชา วัตถุประสงค์ของบทเรียน เอกสารอ่านประกอบ และเกณฑ์การวัดผลในระดับใด	4.50	0.67	30	มาก
4. อาจารย์ผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในระดับใด	4.43	0.67	30	มาก
5. อาจารย์ผู้สอนเตรียมเนื้อหาการสอนอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่องในระดับใด	4.47	0.62	30	มาก
6. อาจารย์ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจในระดับใด	4.50	0.62	30	มาก
7. อาจารย์ผู้สอนจัดเนื้อหาที่สอนเหมาะสมและครบถ้วนในระดับใด	4.50	0.67	30	มาก
8. อาจารย์ผู้สอนได้เข้าสอนตรงเวลาตามที่กำหนดในระดับใด	4.57	0.62	30	มากที่สุด
9. อาจารย์ผู้สอนมีการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในระดับใด	4.60	0.61	30	มากที่สุด
10. อาจารย์ผู้สอนได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์	4.50	0.67	30	มาก
11. อาจารย์ผู้สอนรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหรือขัดแย้งกับผู้สอนในระดับใด	4.53	0.62	30	มากที่สุด
12. อาจารย์ผู้สอนมีกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาทำงานร่วมกันในระดับใด	4.50	0.62	30	มาก
13. อาจารย์ผู้สอนแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง	4.50	0.62	30	มาก
14. อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับใด	4.53	0.62	30	มากที่สุด
15. อาจารย์ผู้สอนใช้สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนในระดับใด	4.43	0.62	30	มาก
16. อาจารย์ผู้สอนมีความรอบรู้ในรายวิชาที่สอนในระดับใด	4.43	0.67	30	มาก
รวม	4.51	0.64	480	มากที่สุด

ตารางที่ 2 เป็นคะแนนประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1/2564 ในระบบประเมินผู้สอนออนไลน์แหล่งข้อมูลจาก (https://reg.npu.ac.th/registrar/evaluateResult_detail.asp) มหาวิทยาลัยนครพนม ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ซึ่งผลการประเมินแปรผลอยู่ในระดับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.64 อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทำให้ทราบได้ว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจต่อรายวิชาปีการศึกษา 2565 จำนวน 22 คน

รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S	N	ความพึงพอใจ
1. อาจารย์ผู้สอนแต่งกายและใช้วาจาสุภาพกับผู้เรียนในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
2. อาจารย์ผู้สอนมีการเตรียมการสอนระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
3. อาจารย์ผู้สอนมีการแจ้งรายละเอียดวิชา วัตถุประสงค์ของบทเรียน เอกสารอ่านประกอบ และเกณฑ์การวัดผลในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
4. อาจารย์ผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	4.73	0.45	22	มากที่สุด
5. อาจารย์ผู้สอนเตรียมเนื้อหาการสอนอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่องในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
6. อาจารย์ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
7. อาจารย์ผู้สอนจัดเนื้อหาที่สอนเหมาะสมและครบถ้วนในระดับใด	4.68	0.47	22	มากที่สุด
รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S	N	ความพึงพอใจ
8. อาจารย์ผู้สอนได้เข้าสอนตรงเวลาตามที่กำหนดในระดับใด	4.55	0.50	22	มากที่สุด
9. อาจารย์ผู้สอนมีการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในระดับใด	4.55	0.50	22	มากที่สุด
10. อาจารย์ผู้สอนได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มและรู้จักวิพากษ์วิจารณ์	4.50	0.50	22	มาก
11. อาจารย์ผู้สอนรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหรือขัดแย้งกับผู้สอนในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
12. อาจารย์ผู้สอนมีกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาทำงานร่วมกันในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
13. อาจารย์ผู้สอนแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง	4.45	0.50	22	มาก
14. อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
15. อาจารย์ผู้สอนใช้สื่อ สื่อดิจิทัลประกอบการสอนในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
16. อาจารย์ผู้สอนมีความรอบรู้ในรายวิชาที่สอนในระดับใด	4.59	0.49	22	มากที่สุด
รวม	4.59	0.49	352	มากที่สุด

ตารางที่ 3 เป็นคะแนนประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1/2565 ในระบบการประเมินผู้สอนออนไลน์แหล่งข้อมูลจาก (https://reg.npu.ac.th/registrar/evaluateResult_detail.asp) มหาวิทยาลัยนครพนม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 22 คน ซึ่งผลการประเมินแปรผลอยู่ในระดับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.49 อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทำให้ทราบได้ว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยที่ทำให้คะแนนการประเมินเพิ่มมากยิ่งขึ้นในปีการศึกษา 2565 น่าจะมาจากการปรับปรุงรายวิชาที่อาศัยประสบการณ์จากปีการศึกษา 2564 เป็นฐานในการปรับปรุงแผนการสอน “มคอ 3” ของปีการศึกษา 2565 ในการสอดแทรกทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีเพื่อให้รองรับกับกิจกรรมที่จะออกให้บริการวิชาการ และทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการบริการวิชาการ (วงพินพาทย์) จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการค่ายฟื้นฟูพวงพินพาทย์ล้านช้างพระเทพวรมนีและคุณครูโรงเรียนธาตุพนม จำนวน 15 คน พระสงฆ์ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยสามารถคำนวณผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจต่อการรับบริการวิชาการ จำนวน 21 คน

รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S	N	ความพึงพอใจ
1. เนื้อหาสาระในกิจกรรม	4.71	0.45	21	มากที่สุด
2. ประโยชน์และความรู้ที่ได้รับสามารถไปสู่ภาคปฏิบัติ	4.81	0.39	21	มากที่สุด
3. การให้บริการวิชาการตอบสนองความต้องการของท่าน	4.57	0.58	21	มากที่สุด
4. ความเชี่ยวชาญและความสามารถในการถ่ายทอดของวิทยากร	4.86	0.35	21	มากที่สุด
5. สิ่งให้บริการวิชาการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม	4.71	0.45	21	มากที่สุด
6. การบริการวิชาการในครั้งนี้มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	4.90	0.29	21	มากที่สุด
7. การบริการวิชาการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนและสังคม	4.90	0.43	21	มากที่สุด
8. สามารถบูรณาการกับวิถีชีวิตในงานบุญประเพณีทางศาสนาพิธีกรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน	4.90	0.29	21	มากที่สุด
9. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนผู้รับบริการในการพึ่งพาตนเองได้	4.86	0.35	21	มากที่สุด
10. การบริการวิชาการมีผลต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งการปฏิบัติงานเพื่อชุมชน/สังคม	4.95	0.21	21	มากที่สุด
รวม	4.82	0.38	210	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการในประเด็นต่าง ๆ ที่มีการสอบถาม อยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจอยู่ที่ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.38 จากผลสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล การบูรณาการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการ รายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในแบบบูรณาการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการ และเพื่อศึกษาถึงทราบความพึงพอใจของผู้ให้บริการบูรณาการกับผู้รับบริการทางวิชาการและศิลปวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

การบูรณาการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการ เป็นการออกแบบการเรียนรู้ให้นักศึกษามีทักษะในเชิงวิชาการและการปฏิบัติ และสอดคล้องกับรายวิชาที่นักศึกษาได้เรียนในหลักสูตร ผู้วิจัยได้เลือกรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง จากปัจจัยทางที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจให้กับผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีในราชสำนักของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ได้แก่ จีนตอนใต้ พม่า ลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนาม พบว่า วัฒนธรรมดนตรีในราชสำนักของกลุ่มประเทศกลุ่มน้ำโขงมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน คือ วงดนตรีที่ประกอบไปด้วย กลุ่มเครื่องเคาะ เครื่องเป่า และเครื่องหนัง เรียกว่า “พิณพาทย์” มีบทบาทใช้ประกอบพิธีทางราชสำนัก และดนตรีประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงเลือกวงพิณพาทย์ในการบูรณาการเรียนรู เพื่อเชื่อมโยงความรู้ทางวัฒนธรรมดนตรีในกลุ่มประเทศกลุ่มน้ำโขง ในรูปแบบดนตรีพิธีกรรม ที่เชื่อมโยงความเชื่อของผู้คนในระดับชาวบ้านไปจนถึงระดับราชสำนัก เป็นการจัดการเรียนการสอนตลอด 17 สัปดาห์ โดยให้มีการ

เรียนในภาคทฤษฎีสลับกับการฝึกปฏิบัติ สร้างความเข้าใจภาคทฤษฎีผ่านการบรรยายและภาคปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติ วงพินพาทย์ เชื่อมโยงความเข้าใจจากบทเพลงที่ใช้ในพิธี และบทเพลงในสำเนียงต่าง ๆ ผ่านการฝึกปฏิบัติ เมื่อนักศึกษา เกิดความเข้าใจในองค์ความรู้ และสามารถปฏิบัติบรรเลงวงพินพาทย์ จนนำไปสู่การบริการวิชาการในรูปแบบ “วงพินพาทย์พิธี” ภายใต้โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครพนม ตลอดระยะเวลา 1 ปี เพื่อให้นักศึกษาออกพื้นที่บรรเลงดนตรีพินพาทย์พิธี สร้างการรับรู้ให้กับชุมชน สังคม และเผยแพร่ผลงานจากการเรียนการสอนในรายวิชา นอกจากนี้ยังร่วมกับโรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัด นครพนม ในการจัดโครงการฟื้นฟูวงพินพาทย์ล้านช้างพระเทพวรมนี ในรูปแบบค่ายฝึกอบรมปฏิบัติ วงดนตรีพินพาทย์ เพื่อจัดตั้งวงพินพาทย์ในการบรรเลง ณ วัดพระธาตุพนม ในวันพระ กิจกรรมสำคัญของทางวัดพระธาตุพนม และ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ จิรวัดน์ พิระสันต์ และวิรุณ ตั้งเจริญ (2547) ที่ศึกษารูปแบบ การกิจของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาศิลปกรรมท้องถิ่น กรณีศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ควรสร้างการ มีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนทางด้านศิลปวัฒนธรรม โดยแนวทางที่จะช่วยเสริมให้เกิดขึ้นก็คือการใช้ เครือข่ายชุมชนในการจัดการเรียนการสอนด้านศิลปวัฒนธรรมที่เป็นระบบ และจัดทำเป็นฐานข้อมูลที่ทันสมัยซึ่งเป็น ประโยชน์ทั้งในด้านสังคมวัฒนธรรมชุมชน นับเป็นการสร้างการเรียนรู้และบูรณาการศิลปวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้ ให้เป็น ที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และส่งต่อศิลปวัฒนธรรมแขนงนี้ให้กับเยาวชนรุ่นต่อไป

จากการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษาที่ 1/2564 และปีการศึกษาที่ 1/2565 ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจาก แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์ (2546) ที่ได้ศึกษารูปแบบด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาพบว่า ควรจะมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติในการสร้างเครือข่ายทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจ โดยนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในปีการศึกษาที่ 1/2564 จำนวน 30 คน แปลผลอยู่ใน ระดับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.64 อยู่ในระดับ “มากที่สุด” และผลการประเมินความพึงพอใจโดยนักศึกษา ที่ลงทะเบียนในรายวิชาดนตรีในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในปีการศึกษาที่ 1/2565 จำนวน 22 คน แปลผลอยู่ในระดับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.49 อยู่ในระดับ “มากที่สุด” จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนในทั้ง 2 ปี การศึกษา ทำให้ทราบถึงแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนในด้านต่าง ๆ และสอดคล้อง กับพันธกิจของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ออกแบบเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจจากผู้บริการ วิชาการ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ในการออกแบบเครื่องมือสอบถามความพึงพอใจ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจในครั้งนี้ ซึ่งผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ร่วมโครงการและ ผู้ที่เกี่ยวข้องจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ระดับความพึงพอใจ ของผู้รับบริการแปลผลเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจอยู่ที่ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.38 ความพึงพอใจระดับ “มากที่สุด” จากผลสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน จากการวิเคราะห์ผลข้อมูลเชิงตัวเลขทำให้ ทราบถึงความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว และยังเป็นการบริการวิชาการต่อ โรงเรียน วัด สังคม ชุมชน โดยใช้วัฒนธรรมดนตรีพินพาทย์เป็นดนตรีประกอบพิธี สร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน สังคม คงไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมในแขนงนี้ให้เป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการนำเสนอรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการพันธกิจของมหาวิทยาลัย นครพนม ทั้งในด้านการวิจัย การบริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเริ่มจากกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระวิชา หาดูเด่น อัตลักษณ์ และจุดเชื่อมโยงขององค์ความรู้ในรายวิชา สู่การสร้างการเรียนรู้การสอนเชิงปฏิบัติการ โดยมีโครงการรองรับและสนับสนุนให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการทำงาน เสริมสร้างสมรรถนะ สอดคล้องกับ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และรูปแบบการเรียนการสอนในแบบ Active Learning ที่ให้ผู้เรียนได้มีทักษะ การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยตนเองผ่านกระบวนการเสริมสร้างความรู้จากห้องเรียน สู่การเผยแพร่องค์ความรู้ ในรูปแบบปฏิบัติการต่อชุมชน สังคม ซึ่งการเรียนการสอนได้รับผลการประเมินการสอนจากผู้เรียนในระดับมาก ในปีแรก และระดับมากที่สุด ในปี 2 ของการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว ทำให้ทราบได้ว่า กระบวนการดังกล่าวสร้างความพึงพอใจทั้งต่อผู้เรียน ผู้รับบริการวิชาการ และชุมชน สังคม เป็นอย่างดี

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับสนับสนุนโครงการวิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

เอกสารอ้างอิง

- จิระวัฒน์ พิระสันต์ และวิรุณ ตั้งเจริญ. (2547). รายงานการเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น. พิษณุโลก: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เฉลิมพล อะหาโส. (2563). แนวทางการในการฟื้นฟูและอนุรักษ์พันธุชาติพันธุ์: ประเพณีมัสการพระธาตุพนม. วารสารพื้นถิ่น โขง ชี มูล. 6(1) 147-186.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2559). ดนตรีลาวเดิมยุคจินตนาการใหม่ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1986. ขอนแก่น: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2562). แนวทางการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีลุ่มน้ำโขง. วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี. 15(1) 27 – 44.
- ชุตาสมร ดิเรกศิลป์. (2559). วงพิณพาทย์ข้าโอกาสพระธาตุพนม. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม.(ดนตรี): มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์. (2546). รูปแบบการดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา. ปริญญา กศ.ด.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2556). ชุมชนเข้มแข็ง สังคมน่าอยู่เศรษฐกิจยั่งยืนด้วยการวิจัย. วารสารการพัฒนาชุมชน และคุณภาพชีวิต. 1(2) หน้า 1-5.
- นิธิ สตะเวทิน. (2553). “ภาพ...วัฒนธรรมวิถีชีวิตของผู้คน” สารวัฒนธรรมราชมณฑล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชภัฏธนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น.
- มหาสิลา วีระวงส์. (2535). ประวัติศาสตร์ลาว. สมหมายเปรมจิตต์ แปล. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ราชกิจจานุเบกษา. (2548). พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. 2548. เล่มที่ 112 ตอนที่ 75 ก.

เสาวลักษณ์ รัตนพันธ์. (2560). “ความรู้เกี่ยวกับงานบริการวิชาการแก่สังคม”. สืบค้นจาก:

<http://chumphon2.mju.ac.th/km/?p=520>

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2553). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551 – 2565. <http://www.mua.go.th/user/bpp/developplan/index.html>.